

Uitslag van de stemming

Vóór: 39, tegen: 63, onthoudingen: 15.

Paragraaf 4.6.5

Te schrappen.

Motivering

Deze tekst loopt vooruit op een conclusie, die nog niet getrokken is. De structuurfondsen moeten aan een nader onderzoek worden onderworpen in het licht van de EU-begroting.

Uitslag van de stemming

Vóór: 38, tegen: 73, onthoudingen: 11.

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over de „Mededeling van de Commissie ‘De mondiale uitdaging van de internationale handel: Een markttoegangsstrategie voor de Europese Unie’”

(97/C 56/10)

Het Economisch en Sociaal Comité heeft op 26 maart 1996 overeenkomstig artikel 23 (derde alinea) van zijn Reglement van Orde besloten een advies op te stellen over de voornoemde mededeling.

De Afdeling voor externe betrekkingen, handels- en ontwikkelingsbeleid, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 17 oktober 1996 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Van Dijk.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 339e Zitting van 30 en 31 oktober 1996 (vergadering van 31 oktober 1996) het volgende advies uitgebracht, dat met 49 stemmen vóór en 1 stem tegen, bij 1 onthouding, is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. De GATT-onderhandelingen in het kader van de Uruguay-ronde hebben o.m. geleid tot de oprichting van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) in het Marokkaanse Marrakech. De WTO heeft tot taak toe te zien op de naleving van de regels en voorschriften die uit de Uruguay-ronde zijn voortgevloeid. In december 1996 heeft in Singapore de eerste ministersbijeenkomst plaats.

1.2. Nu het streven naar een open multilateraal handelssysteem in een stroomversnelling is gekomen, wil de Commissie het hare ertoe bijdragen om de vaart erin te houden en te zorgen voor een zo breed mogelijk maatschappelijk draagvlak voor een verdere liberalisering van de wereldhandel. Daarom heeft zij een mededeling uitgebracht waarin zij een nieuwe strategie voor de verbetering van de markttoegang in derde landen uiteenzet en de doelstellingen van de Unie met het oog op de ministersbijeenkomst in Singapore en de toekomstige WTO-agenda op een rijtje zet. Hiermee wil zij haar steentje bijdragen aan het uitwerken van de „nieuwe handelsagenda”.

1.3. Samenvatting van de inhoud van deze Mededeling

De welvaart van de Unie is voor een groot deel afhankelijk van de omvang van de buitenlandse handel en de buitenlandse investeringen. De Unie heeft een open economie waarin veel arbeidsplaatsen direct afhankelijk zijn van de export. De gemeenschappelijke handelspolitiek is dan ook een hoeksteen van het EG-Verdrag.

Deze openheid voor internationale concurrentie biedt ondernemingen én burgers talrijke voordelen. Het Europese bedrijfsleven stuit in derde landen echter op heel wat obstakels. Daarom moet de Unie ernaar streven de toegang tot de markten aldaar te verbeteren, maar tegelijkertijd moet zij ook haar eigen markt geleidelijk aan verder openstellen.

Het is in deze zin dat de Europese Commissie, in een mededeling van 14 februari 1996 getiteld „De mondiale

uitdaging van de internationale handel: een markttoegangsstrategie voor de Europese Unie" een aantal voorstellen ter verwezenlijking van deze strategie belicht.

De Commissie komt met een aantal voorstellen om deze strategie nader in te vullen. Zij gaat daarbij uit van enkele concrete doelstellingen. In de eerste plaats dienen de handelspartners van de Unie — evenals zijzelf trouwens — de uit de WTO-overeenkomsten voortvloeiende verplichtingen daadwerkelijk na te komen. Voorts moet het bestaande handelspolitieke instrumentarium voor het verbeteren van de markttoegang volledig worden benut en moet de Unie ook tegen andere belemmeringen voor het economisch verkeer optreden. Ten slotte moet het bedrijfsleven worden geïnformeerd over de mogelijkheden die het bestaande instrumentarium — o.a. dat in het kader van de handelspolitiek — in de strijd tegen oneerlijke handelspraktijken biedt.

Volgens de Commissie kan de Unie op twee niveaus stappen ondernemen om deze doelstellingen te verwezenlijken: multilateraal (uitvoering en consolidering van de resultaten van de Uruguay-ronde, opstelling van een lijst met nieuwe liberaliseringsterreinen en diverse maatregelen om de markttoegang te verbeteren) en bilateraal (algemene of sectoriële onderhandelingen en effectieve tenuitvoerlegging van marktopenings- of vrijhandels-overeenkomsten met derde landen of regionale blokken). Op beide niveaus kunnen flankerende maatregelen worden genomen om de exportmogelijkheden van het Europese bedrijfsleven te verruimen (wederzijdse erkenning, industriële samenwerking, specifieke initiatieven voor exportbevordering, enz.).

In deze eerste analyse, die zij later wil verdiepen, bestempelt de Commissie wereldwijde toegang tot markten als een van de voornaamste doelstellingen die de Unie moet trachten te verwezenlijken. Zij stelt zich volstrekt loyaal jegens de WTO op, maar benadrukt dat in de volgende onderhandelingsronde voorrang dient te worden gegeven aan problemen die een verdere verbetering van de positie van het Europese bedrijfsleven op de internationale markten in de weg staan.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het Comité onderschrijft het initiatief van de Commissie en schaaft zich achter de voorgestelde strategie om de markttoegang in derde landen, en daarmee ook de Europese export en werkgelegenheid, te verbeteren. Het dringt er bij de WTO op aan erop toe te zien dat de akkoorden van de Uruguay-ronde in praktijk worden gebracht en dat de in Marrakech gemaakte afspraken worden nageleefd.

2.2. Volgens het Comité is het uiteindelijke doel van het communautaire handelsbeleid niet de volledige

liberalisering van het handelsverkeer, maar de totstandkoming van een op eerlijke en billijke regels gebaseerd multilateraal handelssysteem. Het Comité ziet wereldwijde vrijhandel dus niet als een doel op zichzelf, maar als een middel om in alle bij dit multilaterale systeem betrokken landen een duurzame groeiproses op gang te brengen en het maatschappelijk welzijn te bevorderen. Daarom dient de WTO de nodige regels en voorschriften uit te werken om een *level playing field* te creëren, d.w.z. gelijke omstandigheden en billijke concurrentievoorwaarden voor alle partijen in de internationale handel.

2.3. Een en ander wordt in de volgende hoofdstukken nader uitgewerkt. Daarbij komen achtereenvolgens de volgende thema's aan de orde: concurrentie, investeringen, sociale normen en milieu.

2.4. Het Comité roept de Commissie op de nodige stappen te ondernemen om te bereiken dat ook China en Rusland toetreden tot de WTO. Dat vergroot het effect van de afspraken die in het kader van de WTO worden gemaakt.

3. Handel en concurrentie

3.1. Een van de belangrijkste „nieuwe thema's" op de WTO-agenda is de relatie tussen handel en mededingingsbeleid. Een dergelijk beleid heeft tot doel ervoor te zorgen dat zowel op nationaal als op EU-niveau normale concurrentievoorwaarden blijven heersen, omdat zulks de economische efficiency en het welzijn van de consument ten goede komt. Het stoelt op twee pijlers: enerzijds de gebruikelijke mededingings- of anti-trustwetten en -regels waarmee door particuliere bedrijven veroorzaakte concurrentiedistorsies worden aangepakt en anderzijds andere vormen van wet- en regelgeving die direct of indirect van invloed zijn op het gedrag van ondernemingen en de structuur van het bedrijfsleven. Een op regels en voorschriften gebaseerd multilateraal handelssysteem is erop gericht de economische welvaart en het maatschappelijk welzijn binnen het gebied in kwestie te bevorderen door handel en investeringen te stimuleren. De onderhandelingen binnen de WTO dienen dan ook in de allereerste plaats tot doel te hebben het wereldwijde handelssysteem te versterken en de concurrentie te bevorderen door het creëren van een multi-lateraal beleidskader dat het mogelijk maakt potentiële discrepanties tussen handelsbelangen en mededingingsregels in de kiem te smoren.

3.2. Voorbeelden van multilaterale samenwerkingsverbanden met o.m. afspraken over concurrentie-aangelegenheden zijn de Europese Unie, de NAFTA (*North Atlantic Free Trade Agreement*) en de ANZCERTA (*Australia-New Zealand Closer Economic Relations Trade Agreement*), waarvan alleen de Europese Unie over een supranationale mededingingsinstantie beschikt. Verder zijn zowel in UNCTAD- als in OESO-verband pogingen ondernomen om gedragsregels voor multinationale ondernemingen op te stellen. Deze regels zijn neergelegd in de *Restrictive Business Practices Code* van de UNCTAD (1980) en de *Guidelines for Multinational Enterprises* van de OESO (1976) en kunnen rekenen op de steun van het internationale bedrijfsleven en de vakbonden. Geen van beide regelingen is echter bindend

en bovendien ontbreekt het tot op heden aan transparante multilaterale instituties en procedures om de naleving van mededingingsafspraken af te dwingen en eventuele geschillen te beslechten. Dit gemis doet zich het sterkst voelen in de handel met landen buiten de Unie, waar de markten beter zijn afgeschermd dan in de EU-lid-staten. Daarom is het zaak deze landen ertoe te bewegen hun wet- en regelgeving aan te passen en internationale handels- en mededingingsovereenkomsten te sluiten, die moeten garanderen dat alle betrokken partijen zich voortaan strikt aan het non-discriminatiebeginsel zullen houden.

3.3. Bij de WTO-onderhandelingen over deze problematiek zouden de volgende punten kunnen worden aangesneden:

- het opstellen van richtsnoeren voor het aanscherpen van de nationale mededingingsregels en -voorschriften (incl. het verruimen van het toepassingsgebied hiervan en, ter wille van de transparantie, het uitwerken van procedures die het mogelijk moeten maken de naleving van de mededingingsregels af te dwingen en eventuele geschillen te beslechten); het effect van internationale mededingingsafspraken hangt immers in de allereerste plaats af van het eigen mededingingsbeleid van de betrokken landen;
- het verruimen van het toepassingsgebied van internationale mededingingsafspraken, het op één lijn brengen van de mededingingsbeginselen, het bevorderen van een internationale aanpak van de kwestie van bedrijfsconcentraties en het harmoniseren van de diverse nationale anti-trustwetgevingen; de voortschrijdende liberalisering van de wereldhandel zou immers het ontstaan van oligopolies op internationaal niveau weleens in de hand kunnen werken;
- het vergemakkelijken van de toegang tot de nationale en internationale markten (met name in de dienstensector), waarbij o.m. valt te denken aan het uitwerken van regels voor in- en uitvoerkartels, specifieke afspraken tussen en praktijken van bedrijven, *local content*-bepalingen en andere investeringsregelingen met gevolgen voor het handelsverkeer, controle op fusies, enz.

4. Handel en investeringen

4.1. Het streven naar een betere markttoegang heeft slechts kans van slagen als er een multilaterale regeling voor buitenlandse investeringen komt. Het Comité stelt vast dat de OESO-onderhandelingen over een Multilaterale Overeenkomst inzake Investerings (MOI) al goed zijn opgeschoten. Tegen mei 1997 zou de MOI-overeenkomst, die moet voorzien in strenge regels voor de liberalisatie en bescherming van investeringen en efficiënte procedures voor het beslechten van geschillen, rond moeten zijn. De bedoeling is dat niet alleen de OESO-lid-staten en de Europese Unie, maar ook niet-OESO-landen tot deze overeenkomst kunnen toetreden. Bij de onderhandelingen zijn evenwel alleen vertegenwoordigers van de OESO-landen en van de Europese Commissie betrokken. Vraagstukken in verband met de toetreding van niet-OESO-landen komen aan de orde in

allerlei seminars en informele overlegbijeenkomsten tussen de Onderhandelingsgroep en de betrokken niet-OESO-landen. In mei 1996 heeft de OESO-ministerraad zijn goedkeuring gehecht aan een door de Onderhandelingsgroep opgesteld voortgangsrapport⁽¹⁾.

4.2. In zijn advies over wereldwijde uniforme regels voor directe investeringen⁽²⁾ heeft het Comité zich al uitvoerig met deze problematiek beziggehouden, zodat dit aspect hier niet meer *in extenso* behoeft te worden behandeld. Het Comité wijst er in dat advies op dat directe buitenlandse investeringen een steeds grotere rol zijn gaan spelen bij de mondialisering van de economie en in de economische betrekkingen tussen landen en/of regio's. Het verklaart dan ook het een goede zaak te vinden dat pogingen worden ondernomen om tot een ruimere definitie van het begrip „investering” te komen. Verder wijst het op het belang van een clause inzake regionale economische integratie, die moet voorkomen dat de meestbegunstigingsclausule integratie-initiatieven doorkruist. Voorts pleit het voor efficiënte procedures voor geschillenbeslechting, die naadloos dienen aan te sluiten bij de desbetreffende WTO-procedures en andere instrumenten voor het beslechten van geschillen tussen investeerders en staten. In dit verband is het van oordeel dat de MOI ook voor sub-federale en lokale overheidsinstanties bindend dient te zijn om de bestaande onzekerheden op dit gebied uit de weg te ruimen. Het dringt er ook nog op aan dat het beginsel van nationale behandeling wordt nageleefd en dat de nodige bekendheid wordt gegeven aan eventuele uitzonderingen; anderszinds kant het zich tegen omgekeerde discriminatie, d.w.z. discriminatie van eigen bedrijven zoals vaak in *export processing zones* het geval is. Ten slotte merkt het nog op dat het aantrekken van directe buitenlandse investeringen door middel van soepele arbeidsnormen dient te worden tegengegaan en dat de beginselen van bestaande instrumenten, zoals de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen, in de MOI dienen te worden overgenomen, zodat deze een goed uitgangspunt vormt voor de WTO-onderhandelingen over de handels- en investeringsproblematiek die na de ministersconferentie in Singapore zullen worden gevoerd.

5. Handel en sociale normen

5.1. Zoals gezegd zal de internationale handel iedereen ten goede komen als een *level playing field* wordt gecreeërd. Dit is evenwel alleen mogelijk als de nodige regels worden opgesteld en als alle WTO-lid-staten deze in acht nemen. Daarbij valt niet alleen te denken

⁽¹⁾ *Multilateral Agreement on Investment, Progress Report by the MAI Negotiating Group*, OECGD/GD(96)78.

⁽²⁾ PB nr. C 153 van 28. 5. 1996, blz. 16.

aan mededingingsregels en regels voor buitenlandse investeringen, maar ook aan milieu- en arbeidsnormen.

5.2. Het belang van sociale clausules in internationale handelsovereenkomsten is al in verscheidene adviezen van het Comité onder de aandacht gebracht. Zo wordt er bijvoorbeeld in het advies over de gevolgen van de akkoorden van de Uruguay-ronde voor gepleit „in het werkprogramma van de Wereldhandelsorganisatie het punt ‘sociale clausule’ op te nemen” (1).

5.3. In het onderhavige advies wil het Comité nader op deze problematiek ingaan. In de eerste plaats wil het duidelijk aangeven welke aspecten in internationale handelsovereenkomsten aan bod moeten komen. Momenteel bestaat er een ruime mate van consensus over de volgende vijf arbeidsnormen:

- non-discriminatie (IAO-conventie 111);
- verbod op dwangarbeid (IAO-conventies 29 en 105);
- verbod op kinderarbeid (IAO-conventie 138);
- het recht vakbonden op te richten (IAO-conventie 87);
- het recht collectieve onderhandelingen te voeren (IAO-conventie 98).

Al deze IAO-conventies zijn door een ruime meerderheid van landen geratificeerd, zodat zij als internationaal erkende normen kunnen worden beschouwd (2).

Uit het recente OESO-rapport over handelen arbeidsnormen blijkt dat de naleving van de arbeidsnormen de economische ontwikkeling ten goede kan komen omdat de ontwikkeling van de markt en de sociale ontwikkeling dan gelijke tred met elkaar houden. Verder is de OESO van oordeel dat sommige ontwikkelingslanden volkomen ten onrechte vrezen dat de naleving van deze vijf fundamentele arbeidsnormen hun economische prestaties nadelig zal beïnvloeden (3). Het Comité meent dat de lijst van fundamentele arbeidsnormen voorlopig niet moet worden uitgebreid. Tevens roept het landen die pleiten voor de opname van arbeidsnormen in internationale handelsverdragen op om deze verdragen ook zélf te ratificeren.

(1) Advies over de gevolgen van de akkoorden van de Uruguay-ronde, PB nr. C 393 van 31. 12. 1994.

(2) IAO-conventie 138 over kinderarbeid vormt hierop een uitzondering. Om diverse redenen hebben vele landen deze conventie niet ondertekend. Daar staat evenwel tegenover dat vrijwel alle VN-lid-staten het VN-verdrag over de rechten van het kind hebben ondertekend. Aangezien alle bepalingen van IAO-conventie 138 ook in het VN-verdrag voorkomen, kan men dus stellen dat ook op het vlak van kinderarbeid een ruime mate van consensus bestaat.

(3) *Joint Report on Trade, Employment and Labour Standards*, OECD/GD(96). De volledige studie over „internationale handel en de fundamentele rechten van werknemers” wordt in september gepubliceerd.

De staatshoofden en regeringsleiders van de G7 hebben in juni jl. in Lyon verklaard dat de naleving van deze internationaal erkende arbeidsnormen integrerend deel uitmaakt van het fundamentele streven naar duurzame ontwikkeling, dat er uiteindelijk toe zal leiden dat alle ontwikkelingslanden, ongeacht hun ontwikkelingsniveau, mee zullen kunnen profiteren van de voordelen van het mondialiseringsproces (4).

5.4. Wanneer een land een IAO-conventie ratificeert, vindt tussen de regering van dat land en de IAO overleg plaats over de aanpassingen die in de nationale wetgeving moeten worden doorgevoerd om deze in overeenstemming te brengen met de bepalingen van de IAO-conventie. De IAO ziet erop toe dat de inhoud van de nationale wetgeving spoort met de inhoud van de IAO-conventie. Daarna gaat zij na of de bepalingen van de conventie wel worden nageleefd. Met het oog daarop verzoekt zij de sociale partners en de regering om haar een verslag toe te zenden. Blijkt het land zich niet aan alle bepalingen van de conventie te houden, dan maakt zij het daarop attent. Levert dit geen resultaat op, dan maakt zij de vastgestelde schendingen wereldkundig. Deze publieke campagne is het enige middel waarover zij beschikt om de conventies te doen naleven. Zij kan geen sancties nemen om landen te dwingen de conventies na te leven.

5.5. Een sociale paragraaf komt tot dusverre alleen voor in de *Trade and Tariff Act* van de Verenigde Staten, in een bijlage van de NAFTA-overeenkomst en in het Europese Stelsel van Algemene Preferenties. Al deze regelingen hebben een bilateraal karakter en zijn dan ook gevoeliger voor protectionistische druk dan multilaterale regelingen. Als de kwestie van de arbeidsnormen op de agenda van internationale handelsfora wordt geplaatst, krijgt de internationale gemeenschap een middel in handel om landen ertoe te bewegen algemeen erkende arbeidsnormen te respecteren. Daarom vindt het Comité het beter dat de problematiek rond de fundamentele arbeidsnormen ook in het kader van de WTO wordt behandeld. Dit zou het niet alleen mogelijk maken om de naleving van de sociale rechten wereldwijd te bevorderen, maar ook om het vrijhandelsbeginsel kracht bij te zetten. Het Comité vreest dat het streven naar vrijhandel op de tocht zal komen te staan indien de sociale rechten ook in de toekomst in vele landen niet volledig worden gerespecteerd.

5.6. Als een land zich niet aan de arbeidsnormen houdt, dient in eerste instantie de regering in kwestie te worden aangespoord — b.v. door middel van discussie en dialoog — om dat voortaan wél te doen. Blijkt deze „morele” oproep geen effect te sorteren, dan kan vervolgens aan meer concrete prikkels worden gedacht. In het kader van de SAP-regeling wordt al met dergelijke prikkels gewerkt. Zo kan een land met het naleven van de arbeidsnormen extra handelspreferenties „verdienen”. Tegelijkertijd dienen de industrielanden, in nauwe samenwerking met de landen in kwestie, de nodige

(4) *Making a Success of Globalisation for the Benefit of All*, economisch communiqué van de Top van Lyon, Lyon, 28 juni 1996, paragraaf 34.

flankerende maatregelen te nemen om de betrokken landen ertoe aan te zetten de fundamentele waarden en beginselen te eerbiedigen. Als dit evenmin zoden aan de dijk blijkt te zetten, kan ten slotte aan krachtiger maatregelen worden gedacht; voor welke aanpak in dat geval moet worden gekozen, moet nog worden bepaald.

5.7. De IAO is, gezien haar ervaring op dit gebied, de aangewezen instantie om na te gaan of de fundamentele arbeidsnormen daadwerkelijk worden nageleefd. Zoals in paragraaf 5.4 is uiteengezet, heeft zij bij dit toezicht een eigen rol te spelen. Indien de door haar ingezette instrumenten geen resultaat opleveren, kan zij besluiten om het dossier door te spelen aan de WTO, die over middelen en mogelijkheden beschikt om bij te dragen aan het bevorderen van de naleving van de arbeidsnormen in de aangesloten landen.

5.8. Het Comité staat volledig achter het voorstel van de Commissie (dat zij uiteenzet in haar mededeling over het handelssysteem en de internationaal erkende arbeidsnormen) om tijdens de WTO-Conferentie in Singapore een werkgroep in het leven te roepen, die de relatie tussen internationale handel en arbeidsnormen zal gaan onderzoeken.

6. Handel en milieu

6.1. De voornaamste oorzaak van milieuproblemen is niet de liberalisering van de handel, maar het onvermogen van markten en overheden om het milieu op passende wijze in de prijzen tot uitdrukking te brengen. Het is daarom van het grootste belang dat de OESO het door haar gedefinieerde beginsel „de vervuiler betaalt” actualiseert en haar werkzaamheden op dit gebied voortzet. Het beginsel „de vervuiler betaalt” biedt uitstekende mogelijkheden om milieukosten te internaliseren.

6.2. De Commissie stelt dat het mogelijk is om, met internationale handel als motor, duurzame ontwikkeling te realiseren als op elk niveau de juiste milieubeleidsmaatregelen worden genomen. Het Comité deelt deze mening, maar is zich tevens bewust van de negatieve milieueffecten die de wereldhandel kan veroorzaken. Zo wordt erkend dat meer analytisch werk verricht moet worden om een beter begrip van de „potentiële effecten van handelsliberalisering” te verkrijgen en wordt ook gewezen op de noodzaak om handelsinstrumenten en -overeenkomsten vanuit het milieuperspectief te beoordelen. Uit de OESO-rapportage over de implementatie van de *procedural guidelines* met betrekking tot handel en milieu blijkt dat deze hun nut bewijzen. Het Comité dringt er daarom bij de Commissie op aan het nodige te doen om te bereiken dat alle leden van de OESO deze richtsnoeren nauwgezet in praktijk brengen.

6.3. Het Comité neemt kennis van de in de mededeling aangehaalde conclusie uit het rapport voor de OESO-Raad van mei 1995 dat er geen systematische relatie kon worden gevonden tussen geldend milieubeleid en effecten op het concurrentievermogen. Dit geldt ook voor de

stelling dat de voordelen van strengere milieustandaarden de ook optredende nadelen overtreffen, zodat win-win-situaties mogelijk zijn. Het valt moeilijk in te schatten in hoeverre de vrees van ondernemingen voor mogelijk concurrentienadeel of de te leveren inspanningen om de eerder genoemde korte-termijnnadelen te overwinnen regeringen ervan weerhouden om noodzakelijke milieubeleidsmaatregelen te nemen.

6.4. Het Comité is het ermee eens dat voor handelsmaatregelen uit hoofde van multilaterale milieuovereenkomsten (MEA's) een adequaat kader binnen de GATT/WTO moet worden uitgewerkt. Het vindt dat hiermee recht wordt gedaan aan de integriteit van het open handelssysteem en aan het streven om de verwezenlijking van gemeenschappelijke milieudoelstellingen veilig te stellen. Het voorstel van de Commissie komt er kort gezegd op neer dat voor maatregelen uit hoofde van MEA's een „lichter” WTO-regime gaat gelden dan voor andere maatregelen. Het Comité vindt dat deze voorstellen recht doen aan beide genoemde belangen en dat handelsmaatregelen kunnen worden opgenomen in MEA's om het zgn. *free rider*-probleem te voorkomen. Verder is het van oordeel dat er meer duidelijkheid moet komen over de operationele betekenis van belangrijke bepalingen uit WTO-verdragen voor de formulering van handelsmaatregelen in MEA's.

6.5. Ten slotte is het Comité de overtuiging toegedaan dat er een alom erkende en gezaghebbende internationale milieuoorganisatie moet komen, die als het ware als de natuurlijke tegenhanger van de WTO kan fungeren. Voor een dergelijke rol lijkt een „autonome” instantie het meest aangewezen. Anderzijds acht het Comité het niet wenselijk voor dit doel weer een nieuwe organisatie in het leven te roepen. Het is van mening dat daarvoor beter aansluiting kan worden gezocht bij een bestaande organisatie, zoals het Milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP).

7. Bijzondere opmerkingen

7.1. De Commissie gaat in haar mededeling ook in op de problematiek rond bilaterale overeenkomsten met derde landen. Zoals reeds gezegd maakt het Comité zich sterk voor een eerlijke en billijke internationale handel. Het is van oordeel dat dit doel het best wordt nagestreefd door middel van multilaterale overeenkomsten, maar toch ziet het ook voor bilaterale akkoorden tussen de Unie en derde landen of samenwerkingsverbanden van derde landen een rol weggelegd: dergelijke akkoorden kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de totstandkoming van een multilateraal kader, met name omdat zij het mogelijk maken de benodigde „kritische massa” voor de integratie van de sociale en de milieuproblematiek in het internationale handelsverkeer tot stand te brengen. De Unie dient erop toe te zien dat haar bilaterale initiatieven ter verbetering van de markttoegang naadloos aansluiten bij haar multilaterale handelsbeleid. Verder dient zij het gehele handelspolitieke instrumentarium in te zetten om te bereiken dat haar streven naar

een verdere openstelling van de markten van derde landen werkelijk effect sorteert. Zo nodig dient zij gebruik te maken van de in bilaterale overeenkomsten opgenomen overleg- en geschillenbeslechtsprocedures om markttoegangsproblemen op een efficiëntere manier te lijf te gaan. In verband met de bestaande bilaterale overeenkomsten vraagt het Comité zich overigens af of deze wel allemaal in overeenstemming zijn met de WTO-regels en -voorschriften.

7.2. Voor een volledige en succesvolle toepassing van de voorgestelde markttoegangsstrategie is het van cruciaal belang dat de Commissie en de lid-staten, maar ook de diverse diensten binnen de Commissie zelf, hun activiteiten op elkaar afstemmen. Het Comité staat positief tegenover de plannen om een databank met informatie over tarifaire en non-tarifaire belemmeringen voor de Europese export op te zetten en daarin gegevens van de Commissie, het bedrijfsleven, de vakbonden en

de handelsattachés van de lid-staten in derde landen op te nemen. Een beter informatiesysteem zou de transparantie van het reilen en zeilen van de wereld-economie ten goede komen, het bedrijfsleven nieuwe kansen bieden, de bedrijven aan de nodige informatie helpen — wat vooral voor kleine en middelgrote ondernemingen van belang is want zonder hulp van buitenaf zijn deze momenteel nauwelijks in staat om de nodige gegevens over buitenlandse markten bijeen te brengen — en een efficiënt toezicht mogelijk maken. Het welslagen van de voorgestelde markttoegangsstrategie hangt in belangrijke mate af van de samenwerking tussen (organisaties van) het bedrijfsleven en de Commissie. De particuliere sector, de nationale overheden en de Commissie dienen de nodige informatie uit te wisselen om de coherentie en efficiëntie van de markttoegangsstrategie te verbeteren. Daarbij moet bijzondere aandacht worden geschonken aan de belangen van kleine en middelgrote ondernemingen, en met name aan de informatieverstrekking aan dit soort bedrijven.

Brussel, 31 oktober 1996.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

T. JENKINS

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over „De internationale handel en het milieu”

(97/C 56/11)

Het Economisch en Sociaal heeft op 28 maart 1996 besloten, overeenkomstig artikel 23, derde lid, van het Reglement van Orde, een advies op te stellen over „De internationale handel en het milieu”.

De Afdeling voor externe betrekkingen, handels- en ontwikkelingsbeleid, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 17 oktober 1996 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Koopman.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 339e Zitting (vergadering van 31 oktober 1996) het volgende advies uitgebracht, dat met 65 stemmen vóór en geen stemmen tegen, bij drie onthoudingen, is goedgekeurd.

0. Samenvatting

0.1. Het ESC is van mening dat een vrijere wereldhandel de economische doelmatigheid dient en de consument grotere keuzemogelijkheden tegen lagere prijzen biedt, en als zodanig een bijdrage kan leveren aan duurzame ontwikkeling door een efficiënter gebruik van grondstoffen en natuurlijke hulpbronnen. De voornaamste oorzaak van milieuproblemen is niet de liberalisering van de handel, maar het onvermogen van markten en overheden om het milieu op passende wijze in de prijzen

tot uitdrukking te brengen. Het is daarom van het grootste belang dat de OESO het door haar gedefinieerde *Polluter Pays Principle* (PPP) actualiseert en haar werkzaamheden op dit gebied voortzet. Het „vervuiler betaalt”-principe biedt uitstekende mogelijkheden om milieukosten te internaliseren.

0.2. Elk land heeft het recht om de maatregelen die gericht zijn op producten van eigen origine, bijvoorbeeld het opleggen van (nationale) productnormen, ook toe te passen op geïmporteerde producten. Daarmee kan in de